

Sundhedsydelse. Medicin er vigtig for mange menneskers helbred og trivsel. Alligevel er det ofte meget svært for folk at tage medicinen, så den virker optimalt – det såkaldte compliance-problem. Det nye projekt »Sikker og effektiv medicinbrug blandt brugere af blodtryksmedicin« skal finde nye løsninger. Samarbejde mellem apotek og læger er et vigtigt element i projektet.

Jagten på bedre medicinbrug er gået ind

Mange patienter tager for meget eller for lidt af deres medicin eller tager den forkert. Det har store økonomiske og menneskelige omkostninger for patient og samfund. Et nyt projekt skal udvikle og evaluere sundhedsydelse, der kan bekæmpe disse problemer effektivt. Men det handler ikke blot om bevidstløs efterlevelse fra patienternes side.

»Vi ved fra forskningen, at der kan være mange forskellige årsager til, at behandlinger med lægemidler ofte ikke bliver gennemført, som lægen havde tænkt sig. Vi ved også, at hvis man skal have succes med at løse problemerne, så er det mange forskellige metoder, der skal til. Det skal være metoder, der passer til den enkelte person«, siger projektleder *Hanne Herborg*, Pharmakon.

Projektet »Sikker og effektiv medicinbrug blandt brugere af blodtryksmedicin« er sat i gang i regi af Forskningscenter for Kvalitetssikret Lægemiddelanvendelse, som har basis på Danmarks Farmaceutiske Universitet. Ansvar for gennemførelsen ligger hos forsøgs- og udviklingsafdelingen på Pharmakon i samarbejde med forskere fra Syddansk Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet, Fyns Amt og almen lægepraksis. Projektets følge-gruppe omfatter blandt andre apoteker *Hans Ulrik Schaffalitzky de Muckadell*, som er kredsformand på Fyn, og praktiserende læge *Ole Nørskov*, som er formand for praksisudvalget i Fyns Amt.

Projektet har fået en bevilling på 3,5 mio. kroner fra Apotekerfonden og cirka 500.000 kr. fra Hørslevs Fond.

Af *Christian K. Thorsted*

Nyt projekt blandt type 2-diabetikere

Problemer med non-compliance er stort blandt alle kroniske patienter. Gruppen bag projektet »Sikker og effektiv medicinbrug« har også modtaget halvanden million kroner i støtte fra Sundhedsstyrelsens diabetespulje til et tilsvarende udviklingsprojekt blandt type 2-diabetikere.

Dette projekt skal gennemføres i samarbejde mellem 4 apoteker og 16-20 praktiserende læger på Fyn. Der bliver også etableret samarbejde med Fyns Amts diabeteskoler.

Projektet starter i efteråret 2005.

Blodtryk ikke under kontrol

Projektet tager udgangspunkt i, at mellem 10 og 20 procent af alle voksne danskere har forhøjet blodtryk. Et forhøjet blodtryk skal behandles, da det ellers kan føre til alvorlige sygdomme så som blodpropper og hjerneblødninger. Behandlingen vil meget ofte omfatte brug af lægemidler. Men undersøgelser viser, at halvdelen af patienterne dropper ud af deres behandling inden for det første år, og af de patienter, som bliver i behandlingen, er det kun omkring halvdelen, som tager mindst 80 procent af den ordinerede medicin. Det betyder, at cirka 75 af de patienter, som er diagnosticerede med for højt blodtryk, ikke får deres blodtryk under kontrol. »Det giver samfundet store udgifter, både til spildte lægemiddelbehandlinger og til at dække omkostningerne ved, at de dårligst behandlede patienter har en øget tendens til forværret sygdom og dødelighed«, siger Hanne Herborg.

På den baggrund glæder hun sig over, at dårlig compliance er blevet et varmt politisk emne. Der er politisk bevågenhed omkring området, og både Sundhedsministeriets udvalg om medicintilskud og Lægemiddelstyrelsens udvalg vedrørende klinisk farmaci anbefaler en øget indsats. Der er også afsat store beløb til forskning og udvikling af området i forbindelse med efterårets forlig om medicintilskud. Dermed er der også bedre muligheder for at gennemføre projekter og måske også for at føre projekternes anbefalinger ud i livet. Hanne Herborg konstaterer, at det, man hidtil har forsøgt sig med for at løse non-compliance problemer, ikke for alvor har virket. Derfor er der behov for at udvikle og afprøve nogle nye modeller, som virker for patienter, læger og apoteker. »Nu skal der ske noget på området compliance«, siger hun.

Compliance er for autoritært

Hanne Herborg understreger dog, at begrebet compliance ikke må forstås for snævert. Det handler altså ikke nødvendigvis om, at patienterne altid ukritisk skal efterleve lægens ordination – at patienten blot skal rette sig efter autoriteten. »Compliance kan opfattes som et meget autoritært begreb – vi vil gerne nuancere det. Vi vil dreje det

Projektgruppen på Pharmakon består af fra venstre projektsekretær Annemette Fesner, projektleder Hanne Herborg, projektkoordinatorene Lotte Fønnesbæk og Bente Frøkjær og udviklingskonsulent Dorthe Vilstrup Tomsen (ikke med på billedet). Gruppen tæller også forskere fra Danmarks Farmaceutiske Universitet, Syddansk Universitet, Fyns Amt og almen lægepraksis.

hen imod et samarbejde og fælles forståelse mellem patient og behandler. Patienten skal aktivt være med til at finde på løsninger, der fungerer. Til at beskrive dette bruger man oftest begrebet concordance», siger hun.

Hun tilføjer, at man i projektet ser non-compliance i et helhedsperspektiv. »Det handler ikke om en simpel fejl, der skal rettes. Vi skelner mellem bevidst og ubevidst non-compliance og mellem de forskellige faser i lægemiddelanvendelsen, som patienten kan befinde sig i. Vi ser det som noget centralt, at man ikke blot arbejder målrettet på at opnå efterlevelse uden patientens accept og uden samtidig at overveje, om lægemiddelbehandlingens kvalitet er optimal«, siger hun.

Det betyder, at man på apoteket ikke alene skal være eksperten, men desuden være den, der får patienten til at finde sin egen løsning. Man skal være rådgiver og underviser, men man skal i endnu højere grad være coach – patientens personlige træner eller sparringspartner. »Coaching er en nøglekompetence«, siger Hanne Herborg.

Projektet er også nytænkende, fordi man ser på ændring af lægemiddeladfærd, ligesom man ser på ændring af sundhedsadfærd. »I Danmark har vi i dag omfattende programmer til at hjælpe folk til at ændre livsstil – for eksempel rygeafvænnning. Målet for programmet »Sikker og effektiv medicinbrug« er at blive et tilsvarende tilbud for brugere af medicin«, siger hun.

Størrelsen af problemet afdækkes

Projektet består af tre delprojekter. I det første analyseres hvor stort problemet med at tage medicin som aftalt er, og hvad årsagerne er hertil. Det sker gennem en spørgeskemaundersøgelse blandt 840 blodtrykspatienter. Andet og tredje delprojekt handler om udvikling og afprøvning. De kommer

til at foregå på Fyn. Her vil man samarbejde med 39 blodtrykspatienter, deres læger og tre fynske apoteker. Det er Ringe Apotek og de to apoteker i Svendborg, Sct. Nicolai og Løven.

»Patienter, der ikke tager deres medicin som aftalt med lægen, skal først identificeres enten hos lægen eller gennem apotekets oplysninger om deres indkøb af medicin, blandt andet ved hjælp af medicinprofilen (PEM). Så vil deltagerne blive bedt om at udfylde et spørgeskema. Spørgeskemaet og patientens egen historie danner udgangspunkt for valget af løsninger. Apoteket vil herefter kunne beslutte, om det er problemer, som kan forsøges løst i samarbejde med patienten, eller om patientens praktiserende læge skal involveres«, forklarer Hanne Herborg. Ligeledes kan lægen beslutte, om patienten bør henvises til udvidet rådgivning på apoteket.

De løsninger, apoteket kan tilbyde, er en vurdering af patienternes samlede medicinforbrug og de lægemiddelrelaterede problemer, der eventuelt er forbundet med det. Patienterne får tilbudt coaching, rådgivning og vejledning og muligvis undervisning – individuelt eller i gruppe – en hjemmeside om sikker og effektiv brug af blodtryksmedicin og forskellige former for teknologi, der kan hjælpe patienterne til at tage deres medicin, som det er aftalt med lægen. Det kan eksempelvis være dosisdispensering eller elektroniske medicinmonitører. Patienterne kan også henvises til andre ydelser, som kan afhjælpe eventuelle livsstilsrelaterede problemer så som rygning, overvægt og manglende motion. »Ud fra en samtale med patienterne sammensætter man et individuelt program af tilbuddene, så det passer til den enkeltes problemer – og er realistisk«, fortæller Hanne Herborg.

Deltagernes resultater og vurderinger af det program, de gennemgår, vil blive indsamlet og analy-

seret. På baggrund af erfaringerne fra udviklingsdelen af projektet, vil man kunne sammensætte mere faste ydelser med programmer til sikker og effektiv medicinbrug. De vil så blive afprøvet i et endeligt demonstrationsforsøg på 12 fynske apoteker, hvor i alt 240 blodtrykspatienter deltager.

Individuelle løsninger

Hanne Herborg forklarer, at projektet har fokus på at finde individuelt sammensatte og skræddersyede løsninger for den enkelte patient. Derfor venter hun, at projektet vil munde ud i både større – tunge ydelser og kortere ydelser. »Der er ikke grund til at lave et kompliceret redskab, hvis det kan gøres simpelt«, siger hun.

Samarbejdet mellem apoteker og læge er afgørende i projektet. »På vores startseminar har lægerne været meget positive over for at forbedre samarbejdet mellem læge og apotek, så lægemiddelbehandlingen kan optimeres. De ved fra deres hverdag, at der er noget at hente på den konto«, siger Hanne Herborg.

Tilbagemeldingerne fra apotekerne viser også, at netop et bedre samarbejde med læger vægtes højt, når de skriver deres ønskeseddel for, hvad man skal opnå gennem projektet.

Dernæst vægter de det højt, at projektet resulterer i en ydelse på længere sigt – at det bliver en anerkendt ydelse, som de får betaling for. Apotekerne finder det også vigtigt, at det er en ydelse, som kan bredes ud til at omfatte andre sygdomsgrupper. Ydelsen må ikke være så stor og langhåret, at det ikke er realistisk. »Og så giver apotekerne naturligtvis også udtryk for, at de ønsker at hjælpe de patienter, som har problemer med deres medicin«, siger Hanne Herborg.

Hun tror på, at projektet vil give nogle gode bud på konkrete salgbare ydelser, som patienter kan bruge, og som samfundet vil betale for. »Det er vigtigt, at projektet viser, at ydelserne er økonomisk bæredygtige. Det skal være besparende for samfundet. Men det er afgørende, at ydelserne kan praktiseres ude i virkeligheden, og at de virker. Så er der også interesse for at betale hos myndighederne«, siger hun. ◇

Læs mere

Interesserede kan læse mere om »Sikker og effektiv medicinbrug blandt brugere af blodtryksmedicin« på hjemmesiden <http://www.pharmakon.dk/asp/chart/hjem.asp>.

Projektets hjemmeside er udviklet i samarbejde med Pharmakons IT-afdeling og rummer ud over information om projektet særlige ressourcer og redskaber til både patienter og fagpersoner.